

FEKETE ISTVÁN
Dörmögő Dömötör

Ezt a nevet nem én találtam ki, hanem Sebők Zsigmond, akinek százszor elolvasott, kedves könyvében Dörmögő Dömötör, egy hatalmas medve volt a családfő. Dömötör bácsi gyermekeivel, Zebulonnal és Borkával, valamint egy bődön mézzel bejárta az országot és közben annyi vidám kalandba keveredett, hogy hemperegtünk a nevetéstől.

Aztán – a múlt időben – elkopott Dörmögő Dömötör terebélyes alakja és nem jutott eszembe akkor sem, amikor orvos-barátom és vadásztársam kandalója előtt egy óriás medvebőr hökkentett meg. Nem gondoltam ifjúkori barátomra, akit szerettem, de megkívántam a medvebőrt, amint vicsorgó fogakkal fekszik a kályhám előtt és elejtéséről olyan mesét kanyarít az ember, amelyet akar... Persze támad, de a biztoskezü vadász egyetlen, kapásból odadobott lövéssel helyben marasztalja a támadó fenevadat...

Barátom, a doktor azonban nagyon őszinte ember volt és pár szóval elmondta, hogy a medvét leskunyhóból lőtte, miután különféle csalétkekkel odaszoktatta.

– Életben szebb lehetett – szólalt meg fiam, aki második gimnazista volt akkor és először vittem magammal a havasi vadászataimra.

Ezen egy kicsit elgondolkodtunk s én el is szomrodtam, mert úgy éreztem, fiamból aligha lesz vadászember. Talán később, mellettem rájön az ízére.

Barátom azonban nem tűnődött, hanem autóba ültetett bennünket és egy óra múlva átszálltunk egy erdei vasútra, amelyet egy lovacska, óránként négy kilométeres sebességgel felvonszott a havas alá.

A völgy egyik oldalán kis házak kapaszkodtak, mint a fecskéfészek, de hang nem hallatszott, csak a patak rohanó sustorgása s az erdő sóhajtása, amelyben a tölgy és a fenyőök összekeveredett meleg illata folyt le az országút felé.

A patak végig mellettünk vagy alattunk kanyargott, mert talán nyolc hídon is átmertünk, mire – úgy déltájban – megérkeztünk az utolsó házhoz, egy templom nagyságú szikla alá. A patak ott folyt a ház előtt húsz lépésre, s a házban Kovács néni várt bennünket, a mindig magányos asszony lelkendező szeretetével.

– Itt aztán annyi pisztrángot fogsz, amennyit akarsz – mondta barátom – és csütörtökön értetek jövök... Lefelé gyorsan megyek, már csak fékezni kell. – És kifogta a lovat. – Julcsa hazatalál magától is...

Egyedül maradtunk tehát, de azt nem lehet mondani, hogy annyi pisztrángot fogtam volna, amennyit akartam. Fogtam, fogtam annyit, hogy ebédre mindig ettünk pisztrángot is, de sem igazán nagyot, sem sokat nem fogtam.

– Süssek csirkét? – kérdezte Kovács néni, akinek hite megrendült pisztrángozási tudományomban. – Ámbár a héja felit már elhordta.

– Süssön Kovács néni – mondta a fiam, aki a horgászatért sem lelkesedett –, apu majd meglövi a héját..., ha ugyan... – és legyintett.

– Szemtelen kölyök – gondoltam, de nem mondtam semmit, hanem fogtam a puskát, és felmásltam a hegyoldalra az ősbükkösbe, mert Kovács néni szerint a héja ott fészkel.

Keserves volt ez a kemény torna, de megérte, mert az oszlopegyenes szálában templomi csend állt a levegőben, és csak magasan, a fák koronájában volt valami halk zsongás, ami olyan volt, mint a távoli orgonaszó.

A héjáról már majdnem elfeledkeztem, amikor egy széles árnyék szállt végig az erdő felett, amiről nem tudtam, hogy mi, de elővettem a csalogatósípomat.

Az árnyék már régen eltűnt, de a síp feljajdult, mint a bajba jutott őzgida, egyszer-kétszer-háromszor, aztán vártam.

– Lőttem én már héját őzsípra, de itt, úgy látszik, semmi sem sikerül – gondoltam, amikor hátam mögül egy hatalmas héja úszott el a lombok alatt, s előttem felszállt egy bükk oldalágára.

A puska csattanása szinte leseperre a madarat a fárról, s én tele lettem meglepéssel. Néz majd nagyot Kovács néni...!

Hát nézett is.

– Ez volt az! Milyen kövér a büdös! – és tapogatta a héja mellét.

– Hol van ez a gyerek? – kérdeztem, mert a dicsőségből sosem elég...

– Azt mondta, megfürdik...

– Csak nem őrült meg?!

Siettem szemtelen gyermekemhez a héját lóbálva. A gyerek térdig állt a rohanó jéghideg vízben.

– Ide nézz! És azonnal takarodj ki a vízből!

– Gratulálok, apu! Gyönyörű madár... De a víz nem hideg. Csak eleinte... Tessék megpróbálni... – S addig beszélt, amíg megpróbáltam.

Megpróbáltam. Ha a gyerek kibírja, kibírom én is – és másnap, amikor barátom értünk jött, nem tudtam felkelni... Mozdulni is alig.

– Mi van veled? – robbant rám a doktor.

– Vesemedence-gyulladásom van – nyögtem –, hazamegyek. Nekem családom van. – Mutasd magad!

Alaposan megnézett, hőmérőzött és kikérdezett.

– Jó – mondta minden részvét nélkül. – Szép családod van, és remek hexensusszod, azaz: zsábád. Vesemedence! Tíz fokos vízben fürdeni... Örültség! És

most gyérünk! Mire felérünk a havasra, kiizzadsz és kutyabajod...

Úgy másztam le az ágyról, mint egy angolkóros teknősbéka, és a derekamban mintha tüzes esernyő-drótok lettek volna kifeszítve.

– Na látod – indult el barátom, ámbár a kínoktól nem láttam semmit, csak a havas ködbe borult csúcsát. És ez a köd, az a titokzatos messzeség, szinte szívott felfelé.

Rekkenő meleg fuldoklott a szakadékok vályújában, a sziklák mintha akkor repedtek volna meg a hőségtől, s én alig vonszoltam magam. Fürödtem a verejtékben, átkoztam hegyet, doktort, hexensusszt, azaz zsábát, és mentem, mentem nagyokat bólintva előttem haladó árnyékomnak.

– Kellett neked fürdeni...?!

A doktor és a gyerek előttem pücskörésztek, túl a beszélgetési távolságon, s én nem is igyekeztem elérni őket. Meg voltam sértve. Ámbár a menés mintha már kicsit könnyebb lett volna..., egy-egy szem málnáért már kinyújtottam a kezem, sőt – amikor nem néztek hátra – egy szem számócaért már le is hajoltam...

– Megállj, doktor! Őrülség, azt mondtad? Így beszéltél velem? – És igyekeztem dühös lenni, ahelyett hogy kitártam volna a karom, és gondolataim közé öleltem volna: eget, földet s az egész gyönyörű, fenyőszagú világot.

Mire megálltunk, már esteledett és hűvösödött. A havasi kunyhó előtt egy legényke rakta a tüzet.

– Meg is ágyaltam már – mutatott a fenyőgallyágakra –, s kihajtottam a kalyibából a kecskéket...

– Micsodát?

– A kecskéket, instálom, meg a malacokat.

Barátomra néztem, epésen és szemrehányóan.

– A kecske nem lenne baj – vakarta a fülét a doktor –, mert a kecskében csak ritkán van tetű és az benne is marad, de a malacokban rengeteg a bolha, és az nem marad bennük.

Igaza volt! Pedig a ruganyos fenyőágyon azonnal leragadt a szemünk, de a bolhák csíptek, mint a veszedelem s álmainkat percenként szétvakartuk.

De aztán mégis csak elalhattunk, mert az álom mélységében kíméletlenül megszólalt a vekker.

A doktor kapkodni kezdett a sötétségben, a padról leütötte a vekkert, aztán a villanylámpa helyett megfogta az orromat. Erre végleg felébredtünk. Fiamra ráterítettem az én pokrócomat is, hogy aludjon még, ha tud, aztán álmatlanul, kedvetlenül nyakamba kanyarítottam a puskát. Barátom elment nyugat felé, engem pedig kelet felé vezetett a legényke.

Az égen hunyorgott még egy-két álmos csillag és lábunk alatt, mint a porcukor sercegett a dér, pedig augusztusban jártunk. Aztán a szálaserdő sötétjébe

értünk, s amikor ennek is végére jártunk, keleten, mint a sejtés, elszakadt már az ég a földtől.

Előttünk nagy tisztás, málnabokrokkal, hátunk mögött az erdőben megszólal egy-egy madár s a völgyekben mozdulatlanul hallgat a köd.

Leültem a leshelyre, egy bokor mögött, a legényke lefeküdt mögöttem s azonnal elaludt. Egyedül maradtam. Derengeni kezdett. Egy kis cinke élém szállt, az arcomtól talán egy araszra és kis szeme csillogott a kíváncsiságtól és azt mondta:

– Cin-cin-cincere, hát te ki vagy?

– Én az Ember vagyok, madárkám, nem ismersz? De talán jobb is, ha nem ismersz... Én vagyok a Teremtés Koronája...

A kis cinke úgy nevetett, mintha megcsiklandoztának volna, aztán elrepült.

A köd emelkedett és fényleni kezdett, mint a seiyem. Aztán sóhajtva megmozdult a szél és felemelte a ködöt és kelet felé már fényben úszott a hegyek messzesége, pedig még nem is kelt fel a nap.

De a málna mozgott, néhol szinte a földig hajolt és ekkor – mintha évezredek minden ősenek látomása lobbant fel bennem – megláttam a medvét. Felágaskodott, magához ölelte az embermagas málnát – mint az ember a kévét a búzamezőn –, és lehajtotta. Még a szívem is halkabban járt, csak az arcom zsibbadt el az izgalomtól, és a szám íze lett édes a gyönyörűségtől, mert a lehajtott málnáról két kis bocs eszegetett hangos csámcsogással.

– Dörmögő Dömötör... – gondoltam – és Zebulon... és Dorka... A barátaim...

Visszanéztem a legénykére, aki – mintha szóltam volna hozzá – éberén kinyitotta a szemét; a medvéket azonnal észrevette és mosolygott. Ölemben a puska, de ez csak később jutott az eszembe, és nem unszolt kísérom se lövésre...

De fordult a szél s az anya halkán felmordult. Az egyik bocs már eltűnt, a másikat „kézen” kapta az anya, mint a dajka a gyereket, és berántotta a sűrűbe.

– Szagot kaptak – suttogetta a legényke –, tőlünk fúj a szél.

A kalyiba előtt égett a tűz. Fiam szalonnát csordított s barátom kajánul rám nézett.

– Mi van a „vesemedencéddel”?

– Nem is érzem... De láttunk egy óriás anyamedvét két bocccsal. Egészen közel voltak... Persze elengedtem őket.

A doktor nem szólt semmit, fiam arca fényleni kezdett, a legényke nevetett...

És szívünk tele volt fénnel és melegséggel, mert akkor kelt fel a nap, és reggel lett.

*

Megjelent a Pajtásban, 1965. május 20-án. Tartalmazzák az Öreg naptár (2001), az Emberpor (2003), és a Búcsúzás (2011) c. kötetek